

Úvodem k novému ročníku

Dostáváte do rukou první číslo 27. ročníku Sociologického časopisu. Tím se uzavřelo přechodné období roku 1990, kdy časopis fungoval v jakémsi provizoriu, ale ve kterém již došlo ke změně věcného zaměření časopisu i redakce. Od vzniku samostatného Sociologického ústavu ČSAV dne 1.2. 1990 nám bylo jasné, že mezi jeho nejdůležitější úkoly patří vydávání dobrého odborného časopisu, který by se stal médiem celého sociologického společenství České republiky a který by s českou sociologií seznamoval i zahraniční čtenáře.

Sociologie, více než kterýkoli jiný společenskovědní obor, prospívá pouze v demokratických společnostech. Pouze v tomto typu společností je možná různorodost pohledů na sociální realitu, jistý odstup od předmětu a zejména pak nezávislost sociologického bádání. Tyto nezbytné předpoklady vědecké práce byly vytvořeny demokratickou revolucí v r.1989-90. Je nyní na nás, abychom jich uměli využít, a není pochyb o tom, že Sociologický časopis v tom může sehrát významnou roli.

Aby ji mohl plnit, provedli jsme několik věcných a technických změn a dohodli jsme se na tom, že budeme usilovat o nové obsahové pojetí časopisu, které by odpovídalo našemu úsilí o obnovu české sociologie a o její zařazení mezi silné a podnětné větve evropského sociologického myšlení.

V době rychlých společenských změn je důležitá pohotovost časopisu. Rozhodli jsme se proto vydávat časopis sami, bez zprostředkování nakladatelstvím ČSAV "Academia". Zároveň usilujeme o modernější koncepci práce redakce, ke které patří i nové pojetí práce členů redakční rady. Členství v ní již není výrazem reprezentace jednotlivých pracovišť, nýbrž pracovním úvazkem, jehož obsahem je aktivní vyhledávání autorů, zajišťování tematické rovnováhy a také posuzování textů. Celkové zaměření časopisu a zastoupení sociologické obce bude zaručeno početným redakčním kruhem, který se v současné době již vytváří pod vedením dr. Iva Možného.

Změnil se rovněž vnější vzhled časopisu a jeho vnitřní strukturace, i když všechny dobré zkušenosti z minulosti budou využity.

Největší důraz však klademe na nové obsahové pojetí. Pluralita sociologických paradigmat i metodických přístupů vyžaduje v době, kdy u nás zatím existuje jen jeden odborný časopis, značnou míru názorové tolerance jeho vydavatelů. V tomto ohledu se chce nový Sociologický časopis důsledně lišit od svého předchůdce, který byl časopisem jednostranným, názorově netolerantním a myšlenkově sterilním. Nevyužíval ani toho minima možností, které mu poskytoval totalitní režim osmdesátých let a jen výjimečně reflektoval skutečný pohyb společnosti. Krize časopisu byla zřejmá již dlouho před listopadem 1989.

Situaci, kdy vychází jediný odborně orientovaný český sociologický časopis, nepovažujeme za jev pozitivní a doufáme, že v budoucnosti bude dosaženo větší různorodosti. Zmíněný stav nás zavazuje maximálně otevřít časopis všem složkám sociologického myšlení, které zůstávají na půdě obecně přijatých kritérií vědecké práce. Pozitivní stránkou této koncepce je možnost zachycovat v co nejširším

záběru stav české sociologie, negativní stránkou pak nebezpečí eklekticismu a názorové neurčitosti. S přihlédnutím k naší současné situaci však vydavatel časopisu považuje navržené řešení za jediné schůdné. Je to naší morální povinností i vědomou službou směřující k obnově sociologie.

Vycházejíce z principu maximální otevřenosti vůči různým sociologickým školám, považujeme za vhodné uvést několik priorit, kterými se chceme řídit:

- časopis bude reflektovat a artikulovat sociologickou optikou a na základě výzkumných výsledků proměny, kterými prochází naše společnost při transformaci ve společnost demokratickou; bude tedy primárně zaměřen na analýzu současné české společnosti, přičemž bude maximálně spojovat rozbor současnosti s historickým výkladem; chtěli bychom v tomto duchu přispět také k sociologickému osvětlování tzv. české otázky;
- časopis musí napomáhat překlenutí informační mezery, která v našem oboru existuje, a která je díky redakční politice minulosti pravděpodobně větší než v jiných společenských vědách; to znamená, že časopis bude vydávat přehledové studie shrnující současný stav jednotlivých sociologických disciplín ve světě, stav sociologické teorie i metodologie, se záměrem pomoci širší sociologické obci včetně studentů;
- časopis bude usilovat o to, aby v něm publikovali své příspěvky čeští sociologové žijící v zahraničí a také další autoři, zejména ti, kteří se zabývají problémy zemí střední Evropy;
- časopis bude reagovat na důležité politické, hospodářské i sociální změny v naší společnosti i blízkém okolí, opět ovšem specificky sociologickým způsobem; tím chceme dosáhnout větší čtivosti časopisu a získat zájem širší čtenářské veřejnosti;
- za velmi důležitou součást našeho programu považujeme posílení recenzní rubriky; této části naší práce budeme věnovat intenzivní pozornost a budeme se snažit získat pro ni autory i honorářovým zvýhodněním;
- časopis musí nutně reagovat i na novou ekonomickou situaci; rostoucí náklady na jeho vydávání, které ponese Sociologický ústav, se nesmí promítnout do obsahové kvality; měly by se však v pozitivním smyslu promítnout do větší lapidárnosti, stručnosti i věcnosti článků. Stále přežívající rozvlácnosti a rétoričnosti budeme čelit novou politikou oceňování příspěvků, v níž rozsah příspěvku nebude mít význam.

Vznik dobrého a úspěšného odborného časopisu není krátkodobým procesem. Předpokládá - kromě nezbytných hmotných podmínek - jasnou koncepci, dobré autory, houževnatost a kooperativnost redakční rady, kvalitní redaktory a v nemenší míře stálou interakci se čtenáři. Je to nesmírně důležitý prostředek vytváření živé komunity oboru a podmínka prohlubující se profesionalizace. Věříme, že se nám to v příštích letech všem společně zdaří.

*Jiří Musil,
ředitel Sociologického ústavu*

*Jiří Večerník,
šéfredaktor*